

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๒๑

ตามดูความจริง

หาเบื้องต้นเบื้องต้นปลายไม่ได้ความเกิดความตายของสัตว์ในกำเนิดต่าง ๆ มีสืบเนื่องกันมาเป็นลำดับลำดับไม่หยุดไม่ยั้ง เรื่อยมาจนปัจจุบันนี้ และยังคงต้องเป็นไปอีก ถ้าหากว่าเชื่อพาให้เกิดตายยังมีอยู่ตราบไต่ เชื่อก็คือกิเลส รวมลงไปแล้วก็คือวิชาที่ฝังใจแท้ พุดอย่างนี้ถ้าไม่ได้ปฏิบัติก็รู้สิ่งเหล่านี้ และถึงจะพูดให้ฟังก็ไม่มีใครเชื่อ เชื่อก็คือเชื่อแบบวาง ๆ ไป แต่สำหรับเราเองเราเชื่อว่ามันเลย เชื่อพระพุทธรูปเจ้าร้อยเปอร์เซ็นต์เรื่องเกิดเรื่องตาย เพราะอำนาจของเชื่อคือกิเลสพาให้เกิดให้ตาย มีเชื่อคือกิเลสนี้เท่านั้น เชื่อก็คือหมายถึงวิชา ที่จะทราบมันก็ชำระลงไปซิ พระพุทธรูปเจ้าสอนสิ่งที่มีที่จริง

วันนี้พวกกรุงเทพฯ เขามาที่นี่สองคนผิวเมีย มาสร้างนั่นสร้างนี่ตามหน้าโรงพยาบาล ศาลพระภูมิเจ้าที่อะไรเหล่านี้แหละ เขามาหาเรา เขาสงสัยถึงเรื่องภูตผีเทวดา บุตรเทวดา เป็นความจริงใหม่ท่านอาจารย์ว่านั่น ในวงปฏิบัติของท่านปฏิบัติเป็นยังไง เราก็คงไม่พูดว่าเป็นความจริงหรือไม่จริง เรายกข้อเปรียบเทียบขึ้นในขณะนั้นว่า เช่นผู้เป็นหมอซึ่งมีเครื่องมือพิสูจน์เชื้อโรคต่าง ๆ และสามารถพิสูจน์เชื้อโรคต่าง ๆ ได้ว่า โรคชนิดนั้น ๆ คือโรคชนิดนั้น เห็นชัดด้วยกล้องคือเครื่องมือที่อย่างชัดเจน บรรดาหมอทั้งหลายที่ได้เรียนมาในหลักวิชาอันเดียวกัน และได้ปฏิบัติต่อเชื้อโรคมารูปแบบเดียวกัน แล้วจะสงสัยที่ไหน คนอื่นที่เขาไม่เป็นหมอเขามาปฏิเสธว่าเชื้อโรคไม่มีจริงอย่างนี้ ความปฏิเสธของเขาความไม่เชื่อของเขานั้นจะลบล้างความจริง คือเชื้อโรคชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ และได้พิสูจน์ดูแล้วด้วยเครื่อง เขาจะมาลบล้างความจริงนี้ได้ไหม

เขาก็ยอมรับบอกว่าไม่ได้ แล้วคนเราทั่ว ๆ ไปเห็นได้ไหม เห็นไม่ได้ เพราะไม่มีเครื่องมือ เป็นของละเอียด และโรคแต่ละชนิดเป็นของละเอียดมาก จึงต้องอาศัยเครื่องมือ นี่ผู้ที่รักษาโรคชนิดต่าง ๆ ให้หายได้ ต้องเป็นผู้รู้เรื่องของโรคพร้อมทั้งหยูกยา วิชาแพทย์เป็นอย่างนั้น สมุฏฐานของโรคก็รู้ โรคเป็นโรคชนิดไรก็รู้ แล้วรักษาด้วยยาขนานใดถึงจะหาย หมอก็รู้ถึงจะรักษาโรคให้หายได้ ถ้าไม่รู้วิธีรักษาไม่หายเท่าที่หมอรักษามานี้ ก็โรคแต่ละชนิดนี้นั้นได้ทำการพิสูจน์กันมาอย่างประจักษ์แล้วว่า ได้ผลเป็นที่พอใจ แล้วจึงได้นำวิชานั้น ๆ มารักษาโรค

ที่นี้พระพุทธรูปเจ้ากับคนทั่ว ๆ ไปก็เป็นบุคคลที่แปลกต่างกันอยู่มาก เหมือนกับหมอและประชาชนทั่ว ๆ ไปซึ่งเขาไม่ได้เป็นหมอ แปลกต่างกันอยู่มากที่เกี่ยวกับเรื่อง

ของโรคชนิดต่าง ๆ ซึ่งเป็นของละเอียดล่อ พระพุทธเจ้าก็เหมือนกัน หากไม่มีความรู้ ความฉลาดรู้เรื่องของกิเลสตัณหาอาสวะ รู้เรื่องของเปรตของผีของเทวบุตรเทวดาแล้ว จะนำมาสั่งสอนโลกไม่ได้

แต่เราไม่ได้พูดในแง่อย่างนี้ เราพูดลงไปถึงเรื่องว่า ธรรมะทั้งหมดที่ พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนนี้ ทรงได้ทำการพิสูจน์จนประจักษ์ในพระทัยแล้วทุกแง่ทุกมุม ไม่ได้มาสั่งสอนโลกอย่างดั้นเดา เช่นเดียวกับหมอไม่ได้มารักษาโรคแบบดั้นเดา เป็น หมอตามหลักวิชาแพทย์จริง ๆ ไม่ใช่หมอเถื่อน พระพุทธเจ้าก็เป็นพระพุทธเจ้าจริง ไม่ใช่พระพุทเจ้าเถื่อน ทรงรู้แจ้งเห็นจริงทุกแง่ทุกมุม ทั้งภายในภายนอก ทั้งส่วน ภายนอกส่วนละเอียด เรื่องกิเลสตัณหาอาสวะก็ทรงทราบทุกสัดทุกส่วนของกิเลส ทุก ประเภทของกิเลส เรื่องเปรตเรื่องผีเรื่องเทวบุตรเทวดา ก็มีอยู่ในตำรับตำราซึ่งพระองค์ ทรงแสดงไว้แล้วทุกแง่ทุกมุม เพราะความประจักษ์พระทัยแล้วจึงแสดงออก เมื่อเป็น เช่นนั้นใครจะเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้มีหรือไม่มี ก็ไม่สามารถที่จะลบล้างสิ่งที่มีอยู่นี้ ตามที่ พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้แล้วนั้นได้

เราก็พูดอย่างนั้นอธิบายให้เขาฟัง แต่ขึ้นมาพูด..ถึงพูดมันก็อย่างนั้นละ ในขณะที่ ต่ออรับกันเวลาเขาถามนั้นไม่เป็นอย่างนี้ เพราะมันขึ้นสด ๆ ร้อน ๆ มันก็ต่อบกัน อย่างปุบ ๆ ๆ เพราะเป็นเรื่องปัจจุบัน เป็นเรื่องเอาการเอางานในเวลานั้น จึงต้องเป็น อย่างนั้น

จากนั้นก็ย้อนเข้ามา เรื่อย่าพูดถึงเรื่องภูตผีปีศาจ เทวบุตรเทวดา อินทร์ พรหม ซึ่งอยู่นอก ๆ นั้นเลย แม้แต่สิ่งอยู่ภายในตัวของเราเองภายในใจของเราเองเรายังไม่ สามารถจะรู้ สัตว์โลกทั้งหลายที่ได้รับความลำบากลำบาก ก็ได้รับความลำบากเพราะสิ่งที่เป็น ภัยซึ่งมีอยู่ในตัวทำลายตัวอยู่เสมอ ความรักเกิดขึ้นก็ทำให้เกิดความทุกข์ ความ เกลียดความโกรธเกิดขึ้นก็ทำให้เกิดความทุกข์ สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุ มาจากกิเลสเป็น ต้นเหตุ

ความโลภความโกรธความหลงเหล่านี้เป็นภัยต่อสัตว์โลก เรายังไม่เห็นว่าเป็น ภัย เรายังไม่เห็นตามรู้ตามพระพุทธเจ้า เรายังคล้อยยังหลงตามสิ่งเหล่านี้อยู่ ทั้ง ๆ ที่สิ่ง เหล่านี้มีอยู่ในตัวของเราด้วย ปราชญ์ทั้งหลายท่านเห็นว่าเป็นภัยต่อสัตว์โลกด้วย พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ทรงสอนและทรงดำหนิ ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นภัยมาตลอดสาย จนกระทั่งถึงพระพุทธเจ้าของเรา แม้ในอนาคตกาลข้างหน้าได้มาตรัสรู้มาสั่งสอนโลก ท่านก็จะนำธรรมะแบบเดียวกันนี้มาสอน เพราะสิ่งเหล่านี้มีอยู่แบบเดียวกันหมด แม้ เช่นนั้นพวกเราก็กังไม่ทราบ คิดดูซิ เราจะว่าวิเศษวิโสรู้ฉลาดได้ยังไง และจะไม่เชื่อ

พระพุทธเจ้า จะเกิดประโยชน์อะไรกับความไม่เชื่อนั้น นอกจากจะเป็นการทำลายตัวเองเพราะความไม่เชื่อเท่านั้น

เช่นเดียวกับคนไข้หรือประชาชนทั้งหลายที่เขาไม่เชื่อหมอ จะเกิดประโยชน์อะไรกับเขา ยิ่งเป็นคนไข้ด้วยแล้ว ความไม่เชื่อนั้นแลเป็นสิ่งที่ทำลายตนได้ ไม่ให้สนใจกับหมอกับหมูกักขยาแล้วมันตายได้แน่ ๆ คนไข้คนนั้น ความไม่เชื่อหมอก่อเกิดประโยชน์อะไร นอกจากเป็นภัยต่อตนเอง

สิ่งที่ควรเชื่อเขาต้องเชื่อซิเราไม่รู้ อันนี้ก็สิ่งที่ควรเชื่อพระพุทธเจ้าก็ต้องเชื่อเพราะเราไม่รู้ หากเรารู้จริง ๆ แล้วเราก็ไม่ควรจะมีความทุกข์ความลำบากลำบากในเรื่องจิตใจ ส่วนร่างกายนั้นก็เป็นอย่างหนึ่ง พระพุทธเจ้าก็ทรงมีเหมือนกัน ทุกขเวทนา สุขเวทนา อุกเขชาเวทนา ในส่วนร่างกายก็มี แต่ใจนั้นขีปนของสำคัญ มันเป็นเหมือนกับส้วมเห็นไหม มีแต่ขี้โลกขี้ไกรขี้หลงกองอยู่ในนั้นแหละส้วม หัวใจนั้นหาความวิเศษวิโสไม่ได้ วิ่งตามความขี้โลกขี้ไกรขี้หลงอยู่ตลอดเวลา มันดีไหมละเป็นอย่างนั้นทั้ง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงรู้ทรงละได้หมด

การพูดในตอนนี้อาจย้อนไปถึงเรื่องราว สัตว์โลกที่ตายเกิดอยู่ไม่หยุดไม่ถอย ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งถึงบัดนี้ และจะเป็นไปอยู่จนหาประมาณไม่ได้ นั้น เพราะอะไรเป็นสาเหตุ การเกิดแต่ละภพละชาติจะไม่ประสบความสำเร็จความทุกข์ความลำบากบ้างไม่มี เพราะกิเลสเป็นสิ่งที่ทำสัตว์โลกให้มีทุกข์อยู่เสมอ ท่านจึงกล่าวว่า ทุกข์ นตฺถิ อชาตสฺส ทุกข์ย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่เกิด ถ้ายังมีเกิดอยู่ความทุกข์ก็ต้องมี แม้จะเกิดในภพภูมิอันละเอียดเพียงไร ก็เพราะอำนาจของกิเลสมีความละเอียด ทุกข์ที่แฝงมากับกิเลสซึ่งเป็นผลนั้นก็ต้องมีอยู่ในภพนั้น ๆ แล้วเราจะทราบได้อย่างไร

พระพุทธเจ้าทรงทราบสิ่งเหล่านี้ได้ด้วยวิธีใด ด้วยวิธีปฏิบัติ พระองค์ปฏิบัติอยู่ถึง ๖ ปี พิสูจน์ความจริงทั้งหลายทั้งข้างนอกข้างใน จนกระทั่งได้เห็นความจริงอย่างประจักษ์พระทัย เฉพาะอย่างยิ่งในคืนของวันเดือน ๖ เพ็ญ ซึ่งทรงอดพระกระยาหารมาตั้ง ๔๙ วัน ในวันเพ็ญเดือน ๖ ตอนเช้านั้น ได้เสวยพระกระยาหารของนางสุชาดา ๔๙ ก้อน จะใหญ่เล็กขนาดไหนเราก็ไม่พอจะทราบได้ แต่เป็นความจริงที่พระองค์ทรงเสวยพระกระยาหารของนางสุชาดา ที่เขาเอาไปเช่นสรวงที่ต้นไม้ นั้น ต้นไม้ที่พระองค์ประทับอยู่นั้น และประกอบกับตอนนั้นพระสรีระทุกส่วนยังเบา รู้สึกว่าถ้าพูดตามภาษาของเราก็เรียกว่า ไม่มีกำลังอันใดที่จะเป็นส่วนกิเลสเพื่อเป็นเครื่องต้านทานจิตใจ ร่างกายก็เบาหวิวไปหมด เพราะทรงอดพระกระยาหารมาถึง ๔๙ วัน เพิ่งมาเสวยเอาตอนเช้า นั้น ร่างกายทุกส่วนจึงต้องเหมาะสมกับการบำเพ็ญธรรมทั้งหลาย ก็ทรงปฏิบัติหน้าที่ทางจิตตภาวนา

เริ่มแรกทรงพิจารณากำหนดอาณาปานสติ ซึ่งพระองค์ทรงระลึกได้ในคราวที่ ทรงพระเยาว์ที่พระราชบิดาพาไปแรกนาขวัญ ซึ่งทำในขณะนั้นรู้สึกว่าได้ผล จิต ประหวัดถึงเรื่องอดีตนั้น จึงย้อนเข้ามาทำเป็นวงปัจจุบัน โดยกำหนดอาณาปานสติ ลม หายใจเข้าออก ปฐมยามก็ปรากฏว่า ตามหลักธรรมท่านกล่าวไว้ว่าได้บรรลุเกี่ยวกับ เรื่องบุพเพนิวาสานุสสติญาณ ทรงระลึกชาติถอยหลังได้ก็ภพก็ชาติ ในปัจฉิมยามทรง พิจารณาปฏิจาสุมุขบาท

เราเอาแต่ผลที่สำคัญ ๆ เลยกี่แล้วกัน ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ทรงรู้ทรงเห็น ในปฐมยาม จุตูปปาตญาณ ทรงทราบความเกิดความตายของสัตว์ ความจุติ เกิดตาย ของสัตว์ในมัชฌิมยาม พอปัจฉิมยามซึ่งเป็นยามสุดท้ายก็ได้สำเร็จเป็นอัสวักขัย คือ อัสวักขญาณ ทรงทราบความสิ้นไปแห่งอัสวะทั้งหลายภายในพระทัย นั่นแหละเป็น เวลาที่พระองค์ได้ตัดชาติตัดภพ ที่จะเป็นไปในอนาคตข้างหน้าขนาดไหนยืดยาว เพียงไรก็มาตัดในวงปัจจุบัน

เชื้ออวิชชา ทรงพิจารณาปัจจยการ อวิชชาปัจจยา สงฺขารา, สงฺขารปัจจยา วิญญานํ, จนกระทั่งถึง สมุทโย โทติ เมื่ออวิชชา มี สังขารก็มี เรื่อยเลย เมื่ออวิชชาเป็น ปัจจัยให้เกิดสังขาร สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาน วิญญานเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป ให้เป็นผัสสะ ให้เป็นเวทนา ให้เป็นตัณหา ให้เป็นอุปาทาน เรื่อยเลยถึง สมุทโย โทติ เหล่านี้ทั้งหมด เอเวเมตสฺส เกวลสฺส, เกวลสฺส นั่นก็คือหมายความว่าทั้งหมดทั้งปวง เป็นสมุทัยทั้งสิ้น อนุโลมปฏิโลม พิจารณาย้อนกลับถอยหน้าถอยหลังจนเป็นที่เข้าใจ กลายเป็น อวิชชาขยเตว อเสสวिरาคนิโรธา สงฺขารนิโรธา เมื่ออวิชชาดับสังขารก็ดับ สังขารดับวิญญานดับ เรื่อยไปจนกระทั่งถึง เอเวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกขกฺขนุสฺส นิโรโธ โทติ เหล่านี้เป็นนิโรธคือความดับทุกข์อย่างสนิท

พระองค์ดับภพดับชาติดับที่อวิชชา ทรงทำลายอวิชชาภายในพระทัยดับโดย สิ้นเชิง จากนั้นก็ทรงทราบได้ชัดเจนแล้วว่า นตฺถิทานิ ปุนพฺภโว บัดนี้ความเกิดอีกเป็น อีกเป็นรูปเป็นร่างในภพน้อยภพใหญ่ของเราเป็นอันว่าสิ้นสุดลงแล้ว ไม่มีอะไรจะ ปรากฏขึ้นอีกแล้ว ทรงทราบ เพราะอวิชชาซึ่งเป็นตัวการพาให้สัตว์ทั้งหลายไปเกิดใน ภพน้อยภพใหญ่นี้ ได้ถูกทำลายเสียโดยสิ้นเชิงแล้ว อะไรจะพาให้ไปเกิดภพไหน ๆ ก็ดี จิตบริสุทธิ์เต็มที่แล้วไม่ควรแก่การเกิดในภพใด ๆ เพราะเป็นวิมุตติจิต จิตหลุดพ้นแล้ว จากวงสมมุติ คือการเกิดการตายในภพไหนก็ตามอยู่ในวงสมมุติของกิเลสทั้งนั้น จิต ได้พ้นแล้วจากวงสมมุติ

การพิสูจน์เรื่องความเกิดความตายของผู้ใดก็ตามนอกจากของตนไปแล้ว จะ พิสูจน์ต้องมีหลักเกณฑ์ เป็นที่เข้าใจในตัวเองเรียบร้อยแล้ว จึงจะสามารถทราบเรื่อง

ของสัตว์โลกทั่ว ๆ ไปได้ว่าเป็นในลักษณะเดียวกันนี้ รู้แจ้งที่ตรงนี้แล้วก็รู้แจ้งความจริง ซึ่งมีสภาพเสมอกันไปหมดได้ตลอดทั่วถึง อันนี้ก็เรียกว่าโลกวิทู รู้แจ้งโลก โลกแห่งธาตุ แห่งชั้นนี้ มีวิชาเป็นตัวการก่อให้เกิดเป็นธาตุเป็นชั้นเป็นภพเป็นชาติเป็นรูปเป็นกาย ขึ้นมา ได้ทรงรู้แจ้งเห็นจริงทุกสิ่งทุกอย่างพร้อมทั้งความปล่อยวางแล้ว แล้วสัตว์โลกที่เป็นไปอยู่ในเรื่องความเกิดตายนั้นเป็นเพราะอะไร ก็เป็นเพราะอันนี้เอง แน่ะ ทรงทราบหมด

นี่แหละการพิสูจน์เรื่องความจริงที่มีอยู่ในตัวของเราก็ต้องพิสูจน์ทางภาคปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้มีอยู่กับตัวของเราแต่เราไม่สามารถจะทราบ ไม่สามารถจะแก้ไขถอดถอนหรือทำลายมันได้ เราปฏิเสธได้ไหมว่าสิ่งเหล่านี้ไม่มีอยู่กับเรา ฉะนั้นจะต้องพิสูจน์กันทางภาคปฏิบัติ เราจะเริ่มทราบเรื่องของจิตของกายได้ตั้งแต่จิตเริ่มสงบเป็นสมาธิ คือเมื่อจิตเริ่มสงบแล้วจิตจะเป็นเอกเทศของตัวเองโดยเฉพาะ คือรู้อยู่เป็นจุดเฉพาะเท่านั้น ส่วนร่างกายก็เป็นอีกอย่างหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเขา

เมื่อจิตสงบเข้ามาก ก็เป็นการสร้างฐานแห่งความแน่นหนามั่นคงของใจขึ้นโดยลำดับ ๆ จนกระทั่งทราบได้ชัดว่า กายเป็นอันหนึ่ง จิตเป็นอันหนึ่ง ถึงจะยังคละเคล้ากันอยู่ก็กิเลสตัณหาอุปาทานภายในจิตก็ตาม แต่ก็พอจะทราบได้ว่าจิตเป็นอันหนึ่ง กายเป็นอันหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่ยังยึดกายนี้ว่าเป็นตน ยึดชั้น ๕ นี้ว่าเป็นตนอยู่ก็ตาม ก็พอทราบได้ว่าเป็นคนละสิ่งละอย่าง เป็นแต่เพียงว่าปัญญายังไม่สามารถที่จะแยกแยะ หรือตัดสิ่งเกี่ยวข้องในอาการทั้ง ๕ นี้ให้หมดไปได้เท่านั้น จึงต้องอาศัยปัญญาพิจารณาแยกแยะ

เช่น ท่านสอน เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ นี่เป็นภาคสมณะ คือเพื่อให้จิตสงบตัวเสียก่อนแล้วจะค่อยรู้เรื่องราวอะไรไป เมื่อจิตสงบตัวก็เรียกว่าจิตอิมัตถ์ในขั้นนี้ จิตสงบตัวยอมไม่วุ่นวายและไม่แส่ส่ายไปไหน มีอาหารเต็มคือความสงบเย็นใจ สบาย ไม่หิวโหยในอารมณ์ทั้งที่มาสัมผัสทั้งที่ไม่มาสัมผัส ทั้งอดีตทั้งอนาคตไม่ยุ่งไป จิตมีความสงบ แล้วอาศัยความสงบที่เรียกว่าจิตมีความอิมัตถ์พอสมควรแล้วนั้นแหละนำออกพิจารณา ที่แรกอาศัย เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เป็นภาคปริกรรมเสียก่อน หรือ พุทโธ ธัมโม สังโฆ อานาปานสติ เป็นต้น เป็นภาคปฏิบัติเพื่อความสงบเสียก่อน

ให้จิตอยู่ในจุดใดจุดหนึ่ง ธรรมบทใดบทหนึ่ง มีสติเป็นผู้ควบคุมอยู่กับงานที่ตนกำลังบริกรรมภาวนานั้น ๆ แล้วจิตก็มีความสงบตัวเข้ามา เพราะมีที่เลี้ยงคือสติ หรือมีผู้ควบคุมรักษาคือสติ ไม่ให้ส่ายแส่ไปหรือเผลอไปสู่อารมณ์อื่น ๆ ต่าง ๆ ที่เคยเป็นมาของจิต จิตก็มีความสงบตัวได้ สงบหลายครั้งหลายหนเข้าไป ทีนี้ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ นั้นจะแยกเป็นวิปัสสนาคือทางปัญญานี้ต่อไป

ที่แรกกำหนดอันเดียวเสียก่อนเพื่อจิตมีความสงบ พอจิตมีความสงบแล้ว เรื่อง เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ นั้นจะเป็นสถานที่ทำงานเพื่อความกระจายแห่งความรู้ ความเข้าใจโดยทางปัญญา แยกแยะออกดูขั้นนั้นขั้นนี้ พิจารณาซึมซาบไปทั่วสรรพางค์ ร่างกายข้างบนข้างล่าง มองทะลุปรุโปร่งไปด้วยปัญญา สถานที่นี้หรืออาการทั้ง ๕ เป็นต้นนั้น เลยกลายเป็นทางเดินของวิปัสสนา คลี่คลายออก ที่แรกก็ให้รวมตัวเสียก่อน เช่นอย่างกระทู้อันนี้ แปลว่าที่รวมตัวหรือแปลว่ามัด ทีนี้คลี่คลายมัดนั้นออก มัดที่ตัวของเรานี้ทั้งตัวนี้ มัดรัดตรึงกันอยู่ด้วยเส้นเอ็นต่าง ๆ และมีหนังเป็นเครื่องหุ้มห่อไว้

ทีนี้เมื่อปัญญาพิจารณากระจายอันนี้ออก พิจารณาคลี่คลายดูเรื่องของหนัง เอ้า คราวนี้พิจารณาหนัง ดูข้างใน กำหนดดูข้างใน กำหนดดูข้างนอก ดูทั้งข้างบนข้างล่าง โดยตลอดทั่วถึง จิตใจก็ยิ่งเพลिन เห็นโทษเห็นภัยเห็นความปฏิกูลโสโครกในตัวของตัวเอง ที่ว่าเป็นของดิบของดีเป็นของสวยของงาม เวลาพิจารณาเข้าไปตามความจริงของมันแล้ว หากความสวยความงามไม่ได้แม้แต่ชิ้นเดียว ปัญญาสอดแทรกลงไปพิจารณาเข้าไป ในเนื้อในเอ็น กระดูกก็เหมือนกัน พิจารณามาหนัง ทั้งข้างนอกข้างในของหนังมันก็เหมือนกันอีก แน่ะ

จิตใจมันซึมซาบไปเหมือนกระดาศซึม ปัญญาทะลุไป แทรกไปๆ เข้าใจไปๆ จิตยิ่งมีความเพลिनเรื่อย ๆ แล้วกำหนดให้มันเปื่อยมันเน่าให้มันพังทลาย สมมุติว่าตัวเราตาย แล้วพวกเนื้อหนังมังสาอะไรนี้ค่อยเน่าค่อยพุดค่อยพองขึ้นและแตกกระจายลงไป เป็นของปฏิกูลอย่างใหญ่หลวงละทีนี้ ออกจากรวมตัวกันแล้วแตกกระจายกันออกไป ยิ่งเป็นของปฏิกูลที่ประกาศให้โลกเห็นโดยตลอดทั่วถึง

อยู่ภายในมีหนังหุ้มห่อ มีจิตวิญญาณเป็นผู้ควบคุมหรือเป็นผู้รับผิดชอบอยู่ ยังไม่แสดงความปฏิกูลเท่าไรนัก เราจึงมักหลงในตอนนี ทีนี้พอปัญญาได้หยั่งทราบเข้าไป ในอาการต่าง ๆ ตามความเป็นจริงของมันแล้ว เราจะไปฝืนความจริงได้ยังไง หนังก็สักแต่ว่าหนังเท่านั้น ถ้าแยกออกเป็นทางปฏิกูลก็ตรงไหนที่เป็นสุภะคือความงาม มันมีแต่อสุภะความไม่สวยไม่งาม มีแต่ของปฏิกูลโสโครกทั้งนั้น พิจารณาเข้าไปเนื้อก็ดี เอ็นก็ดี กระดูกก็ดี เป็นท่อน ๆ มันน่ารักน่ายินดีน่ายึดน่าถืออย่างไร แล้วพิจารณาเข้าไปในส่วนใน เข้าไปเท่าไรก็ยิ่งเห็นแต่ความปฏิกูลเต็มไปหมด ป่าช้าผีดิบผีแห่ง ซากอสุภะของสัตว์ต่าง ๆ มากองอยู่ในพุงนี้ รวมกันอยู่แล้วก็ป็นกองปฏิกูล เพียงลมผ่านออกมาทางทวารหนักเท่านั้นก็จะทนไม่ได้แล้ว จมูกจะหักอยู่แล้ว นั้น มันก็ยิ่งซึ่งลงไป ๆ

จากนั้นกำหนดให้มันแตกกระจายลงไป เมื่อตายลงไปแล้วอันนี้แสดงตัวเต็มที่ กองปฏิกูลนี้แสดงตัวอย่างเต็มที่ให้เห็นอย่างชัดเจน จากนั้นก็แห่งกรอบเกรียมลงไป ๆ ส่วนน้ำก็ซึมซาบลงไป เป็นน้ำก็มี เป็นไอขึ้นบนอากาศก็มี ส่วนลมก็กลายเป็นลมไป

ตามเดิม ส่วนธาตุดินก็กลายเป็นธาตุดินลงไป เอ้า กระจกเหล่านี้เป็นยังงี้ มันก็เป็นธาตุดิน ก็กลายเป็นธาตุดินตามเดิมจนเป็นปกติ แล้วตั้งขึ้นมาใหม่ จิตนี้เป็นจิตจริง เอ้า ตั้งขึ้นมา เอาจิตสวมเข้าไป แล้วตั้งเป็นรูปขึ้นมา จิตเป็นสัตว์เป็นบุคคลเป็นเรา เป็นท่านขึ้นมาอีก เอ้ากำหนด จิตนี้อย่างไรมันก็เป็นอยู่อย่างนี้ มันชัดเจนเต็มที่

การพิจารณาอย่างนี้ก็เพื่อเป็นอุบายถอนอุปาทานความยึดมั่นถือมั่น ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเราเป็นของเรา เป็นเขาเป็นของเขา ดินเป็นดินอยู่แล้วตั้งเดิม ใครจะทำให้ดินนี้เป็นอะไรอีกไม่ได้ ถึงจะปรับปรุงให้มันเป็นชนิดไหนก็ตาม มันก็คือธาตุดิน เป็นชนิดนั้น ๆ อยู่那儿แล้ว ไม่เป็นสัตว์เป็นบุคคลดังที่เราเสกสรรปั้นยอ นี่คือความจริงลบล้มสูญ จะลบล้มให้เป็นอย่างอื่นเป็นไปไม่ได้ ถึงจะปรากฏขึ้นมาในส่วนผสมของธาตุน้ำ ลม ไฟ ประชุมกัน มีจิตวิญญาณเข้าไปครองนี้ว่าเป็นเราเป็นของเรา ก็สักแต่ว่าเท่านั้น ความจริงก็คือดินคือน้ำคือลมคือไฟที่รวมตัวกันอยู่ จิตก็คือจิต ที่ไปหลงมกมายกับสิ่งเหล่านี้ ไปยึดว่านี่เป็นเราเป็นของเราเท่านั้นไม่เห็นมีอะไร นี่ทางปัญญา

เมื่อพิจารณาหลายครั้งหลายหนแล้วจิตมีความชำนาญ การพิจารณาอสุภะ อสุภะนี่คล่องแคล่วแกว่งกล้า กำหนดลงไปนี่มันทะลุปรุโปร่งไปหมด การแตกการสลายทำลายก็อย่างรวดเร็ว หรือการพิจารณาให้แทงทะลุไปหมด ล้วนแล้วแต่เป็นกอง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันก็ไปได้อย่างรวดเร็ว อุปาทานความยึดมั่นถือมั่นเมื่อพิจารณา รอบในส่วนร่างกายของเราอย่างเต็มที่ เพราะการพิจารณาซ้ำ ๆ ซาก ๆ หลายครั้งหลายหนจนเป็นที่พอตัวแล้ว คำว่าอุปาทานความยึดมั่นในกายก็ถอนตัวออกมา ก็จะไปถือยังงี้เมื่อปัญญาหยั่งทราบตามหลักความจริงแล้ว เนื่องจากเราพิจารณาเพื่อหาความจริง ปัญญาเข้าถึงความจริงในสิ่งทั้งหลายเหล่านี้อย่างเต็มที่แล้วมันก็ต้องถอนตัวเข้ามา ไม่ยึดมั่นถือมั่น นี่เรียกว่าอุปาทานทางกายหมดไป เหลือแต่เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

เวทนานี้แยกได้ ๒ อย่าง เวทนาทางกาย เวทนาทางใจ สุข ทุกข์ เฉย ๆ มีได้ทั้งทางกายและใจ เพราะฉะนั้นเวทนาจึงเป็นส่วนละเอียดส่วนหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องของใจ แต่เมื่อจิตของเราได้พิจารณาได้ความละเอียดลออขนาดนี้แล้ว จะมีแต่สุขเวทนาเด่น ดวงอยู่ภายในจิต ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องมีความเฉาเศร้าหมองบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ จะทำให้เกิดทุกข์เวทนาขึ้นมาแฝงอยู่那儿แล้ว จิตก็พิจารณาแยกแยะพวกเวทนา สุขก็ดี ทุกข์ก็ดี เฉย ๆ ก็ดี ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นตามหลักธรรมชาติของมัน แล้วก็ดับไปตามเรื่องของมันเท่านั้น สุขก็ดี ทุกข์ก็ดี เฉย ๆ ก็ดี ไม่ใช่เราไม่ใช่ของเรา เป็นสภาพอันหนึ่ง ๆ ท่านจึงเรียกว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา สิ่งเหล่านี้เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่ใช่สมบัติของผู้หนึ่งผู้ใด

สัญญา ก็จำได้หมายรู้ จำได้แล้วดับไป ๆ หายไป ไม่เห็นเป็นสาระแก่นสารอะไร
สังขาร ปรุณขึ้นทางดีก็ดี ทางชั่วก็ดี ปรุณเท่าไรคิดเท่าไรก็ดับไปเท่านั้นเอาสาระ
อะไรกับมันได้ เป็นอาการออกมาจากใจแต่ไม่ใช่ใจ อาการของใจจึงต้องมีเกิดมีดับ

วิญญาณ ความรับทราบจากสิ่งภายนอกที่มาสัมผัส เช่น ตาสัมผัสรูป หูสัมผัส
เสียง เป็นต้น ก็เกิดความรู้ พอสิ่งเหล่านั้นผ่านไปอันนี้ก็ดับไปพร้อม รับทราบเพียง
แย็บ ๆ แล้วก็ดับไป ๆ ล้วนแล้วแต่กอง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เราหาสาระสำคัญจากมัน
ได้ที่ไหน

ถ้าเรารู้เหล่านี้มาเป็นตน เราก็ต้องเป็นผู้เกิดอยู่วันยังค่ำคืนยังรุ่งตลอดเวลา
สิ่งเหล่านี้ดับเราก็ต้องดับไปด้วย สิ่งเหล่านี้เกิดเราก็ต้องเกิดไปด้วย เมื่อเราไม่ถือสิ่ง
เหล่านั้น เราเห็นตามด้วยปัญญาของเราแล้ว สิ่งเหล่านี้จะเกิดจะดับเราก็ไม่เป็นอะไร
เวทนา สุข ทุกข์ เหนย ๆ เกิดดับไปก็ทราบว่าเป็นเรื่องเขาเกิดเขาดับ สัญญา สังขาร วิญญาณ
แต่ละอย่าง ๆ ปรากฏตัวขึ้นมาเกิด ๆ ดับ ๆ เราก็ทราบว่าเขาเกิด ๆ ดับ ๆ ผู้รู้จริง ๆ ไม่
ดับ ก็ยังกลั่นกรองจิตใจเข้าไปละเอียดล่อ ๆ จนเป็นที่เข้าใจในอาการทั้ง ๔ คือ เวทนา
กาย เวทนาจิต ณะะ รู้เข้าไป

แต่ส่วนเวทนาจิตนี้ยังไม่ได้สิ้นสุดในระยะนี้ เวทนาของกายนี้เข้าใจปล่อยได้
เพราะชั้น ๕ ฟังแต่ว่าชั้น ๕ เวทนาส่วนร่างกายนี้จัดเข้าในกองชั้น ๕ เข้าใจปล่อยได้
สัญญา สังขาร วิญญาณปล่อยได้ ส่วนเวทนาทางจิตถ้าอวิชชายังไม่ดับยังดับไปไม่ได้ จิต
ละเอียดเท่าไรก็เพราะอวิชชา คือกิเลสละเอียดเวทนาจึงต้องมีละเอียด คือสุขอย่าง
ละเอียด ทุกข์ก็มีอย่างละเอียดแฝงกันไปด้วย ถ้ามีสุขพึงทราบว่ามีทุกข์ ณะะ จิตใจก็
ย้อนเข้าไปพิจารณาเข้าไป เมื่อพิจารณาอาการทั้ง ๔ นี้เข้าใจแล้วก็ปล่อย นี่ละเรื่องที่ว่า
ตามดูความจริง ให้ทราบว่าเป็นเรื่องการเกิดการตายเป็นอย่างไร ตามดูความจริงที่เป็น
สาเหตุให้พาเกิดพาทายนั้นว่าเป็นมาจากอะไร ทางภาคปฏิบัติเป็นอย่างนี้

ในระยะเพียงรู้เท่าชั้น ๕ นี้ก็ได้ทราบชัดแล้วว่า เรื่องภพหยาบ ๆ อย่างนี้จะไม่มี
อีกแล้วภายในจิต ส่วนละเอียดคืออะไร ก็ภพที่เป็นนามธรรมส่วนละเอียด จะพูดถึงความ
ความเป็นทิพย์ ก็เช่นอย่างพวกกายทิพย์ พรหมโลก อันนี้ก็ยังเป็นสมมุติ จนกระทั่ง
สติปัญญาสามารถแทงทะลุเข้าไปในตัวกิเลสอันแท้จริง ซึ่งฝังจมอยู่ในจิตใจให้แตก
กระจายออกไปไม่มีเหลือเลย ขึ้นชื่อว่ากิเลสแม้ละเอียดสุด ก็ได้ดับไปแล้วด้วย
สติปัญญาที่แหลมคม

นั่นแหละที่นี้ทราบได้ชัดว่าจิตนี้ควรแก่ความไม่เกิดแล้ว ตั้งแต่บัดนี้ต่อไป
เป็นอันว่ายุติ เรื่องการเที่ยวจับจองป่าช้าในภพต่าง ๆ ภพน้อยภพใหญ่ทั้งหลาย
เป็นอันว่ายุติกันแล้วที่นี้ หมด เลิกกันพูดง่าย ๆ เลิกการเที่ยวจับจองป่าช้า เลิกความ

เป็นเจ้าของป่าช้าคือการเกิดตาย เลิกการท่องเที่ยวหาจับจองที่เกิดที่ตายอีกต่อไป เป็นความประจักษ์ภายในจิต ไม่มีสิ่งใดเหลืออยู่เลยขึ้นชื่อว่าสิ่งที่จะพาให้ไปก่อกำเนิดเกิดที่นั่นที่นี้ นั่นแลท่านเรียกว่าจิตบริสุทธิ์ รู้ได้ชัดที่นี้ เกิดตายหรือไม่เกิดตายรู้ รู้อยู่กับจิต

พระพุทธเจ้าทรงรู้อย่างนั้น จึงได้นำธรรมเหล่านั้นมาสอนโลก ทั้งอุบายวิธีแก้ไข ดัดแปลงหรือถอนกิเลสประเภทต่าง ๆ ด้วยปฏิบัติ ทรงแสดงทั้งผลเป็นลำดับ ๆ ขึ้นไป จนกระทั่งถึงผลอันสุดยอด ได้แก่ ปรมิ สุข นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง นั้นหมายถึงสุขในหลักธรรมชาติ ไม่ใช่ นิพพาน ปรมิ สุข นั้นเป็นสุขเวทนา สุขเวทนานี้จะมีอยู่แค่ขั้นสมมุติ สมมุติยังมีอยู่ภายในจิตคืออวิชชา มันจะละเอียดแหลมคมขนาดไหนอวิชชาชั้นเรื่องเวทนามีความละเอียดแหลมคมเช่นเดียวกัน แฝงกันอยู่เช่นเดียวกับตัวและเงาซึ่งมีอยู่ด้วยกัน

สุขก็ดีทุกข์ก็ดีอันเป็นส่วนละเอียด จะยังมีอยู่ภายในจิต เพราะอวิชชาซึ่งเป็นตัวการของเงาทั้งสองนี้ยังมีอยู่ภายในจิต พออวิชชาลึกลงไปแล้ว เวทนาทั้งปวงก็ดับไปหมดไม่มีอะไรเหลือเลย เพราะฉะนั้นผู้ที่สิ้นกิเลสอาสวะโดยประการทั้งปวงแล้ว จึงหาเวทนาทั้ง ๓ นั้นไม่ได้ภายในจิตของท่าน ตั้งแต่ขณะบรรลุดุธรรมถึงขั้นนี้แล้ว เวทนาทั้ง ๓ จะเข้าไปเกี่ยวข้องจิตไม่ได้เลย ไม่มี เพราะจิตนั้นเป็นจิตวิมุตติ เวทนานี้เป็นสมมุติ เข้ากันได้อย่างไร

นี่ละจิตอันนี้เป็นจิตที่ประจักษ์ละที่นี้ หมดเรื่องการเกิดตาย เพราะอวิชชาเป็นต้นเหตุ นี่ท่านเรียก อวิชชาขยเตว อเสสวิราคะนิโรธา สงฺขารนิโรธา, สงฺขารนิโรธา วิญญานนิโรธา, วิญญานนิโรธา นามรูปนิโรธา, นามรูปนิโรธา สฬายตนนิโรธา, สฬายตนนิโรธา ผสฺสนิโรธา, ผสฺสนิโรธา เวทนานิโรธา, เวทนานิโรธา ตณฺหานิโรธา, ตณฺหานิโรธา อุปาทานนิโรธา, อุปาทานนิโรธา ภวนิโรธา, ภวนิโรธา ชาตินิโรธา, ชาตินิโรธา ชรามรณ โสภปริเทวทุกขโทมนสฺสุปายาสา นิรุชฺฌนฺติ นั้น เมื่ออวิชชาดับสังขารอะไร ๆ ดับ สังขารดับ วิญญานดับ เรื่อยไปจนกระทั่งถึง นิโรธา โหติ. ดับแล้วโดยสิ้นเชิงไม่มีสิ่งใดเหลือ

นี่แหละหลักของธรรม สิ่งเหล่านี้ท่านเขียนไว้ จารึกไว้ในคัมภีร์ นั้นมีแต่ชื่อนะให้ท่านทั้งหลายเข้าใจ ชื่อของกิเลส ชื่อของอวิชชา บอกเรื่องราวของอวิชชาอันเป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร ให้เกิดวิญญาน คือบอกเรื่องราวของกิเลสต้นเหตุที่เกิดต่อเนื่องกันไป และเล่าเรื่องราวของวิธีการดับกิเลสต้นเหตุดับอวิชชาซึ่งเป็นกิเลสทั้งหลาย เรื่อยไปจนกระทั่งถึงดับโดยสิ้นเชิง ตัวอวิชชาแท้ ๆ อวิชชาปัจจุยา สงฺขารา แท้ ๆ คือใจ อยู่ที่ใจนี้ ท่านสอนชี้เข้ามาตรงนี้ ดูที่ตรงนี้ ให้เป็นที่เข้าใจ

นี่การพิสูจน์เรื่องภพเรื่องชาติ การเชื่อเรื่องภพเรื่องชาติเชื่อที่จิต ว่าจิตนี้เป็น
 นกทองเที่ยว **ตั้งท่านอาจารย์มั่น**ท่านพูดและได้เขียนไว้แล้วในประวัติของท่าน จิตนี้คือ
 นกทองเที่ยวท่านว่า เรายอมกราบสนิทเลย พอตัดกรรมของนกทองเที่ยวคืออวิชชา
 นั้นออกได้แล้ว หมดไม่มีอะไรเหลือ เป็นวิวิฏจักรที่นี่ หมุนกลับหรือเป็นธรรมจักรก็ได้
 สิ้นสุด นี่การประพฤติปฏิบัติธรรม ผลแห่งการปฏิบัติธรรมของผู้เอาจริงเอาจัง จะต้อง
 ได้รับความนี้ ตัดสินขาดจากวิภววนของตนภายในจิตใจได้อย่างนี้ไม่ต้องสงสัย

แม้พระพุทธเจ้าจะปรินิพพานนานแสนนานเพียงไรก็ตาม ธรรมเป็นธรรม คง
 เส้นคงวาต่อความเหมาะสมในการแก้กิเลสทุกประเภท จึงเรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา
 เหมาะสมอยู่ตลอดเวลาในการแก้กิเลสทุกประเภท พระพุทธเจ้าจะทรงพระชนม์อยู่หรือ
 ปรินิพพานไปแล้วไม่สำคัญ สำคัญที่พระโอวาทที่สอนไว้แล้วนี้ เป็นพระโอวาทเพื่อแก้
 กิเลสทุกประเภทให้ขาดกระเด็นออกจากใจ สำหรับผู้ปฏิบัติตามนั้นโดยถ่ายเดียว
 เท่านั้น ถ้าเราไม่สนใจปฏิบัติ แม้จะเกาะชายจีวรพระพุทธเจ้า มันก็แบกกิเลสตัณหาเต็ม
 หัวใจอยู่นั่นแล พระองค์ก็ช่วยอะไรไม่ได้ พวกกันเข้าใจ

การปฏิบัติให้มีความพอใจ บึกบึนต่อการประพฤติปฏิบัติของตน เอ้า ทุกข์
 ยอมรับ เราทุกข์มาในภพในชาติ ชาติน้อยชาติใหญ่อะไรจนกระทั่งปานนี้ทำไมจึงทนได้
 ทนมาจนปานนี้ เหตุใดเวลาประกอบความพากเพียรมีทุกข์ เกิดทุกข์บ้างจะทนไม่ได้ละ
 เราต้องเอามาเทียบเคียงเพื่อหาทางแหวกว่ายไปได้ เราอย่าท้อถอย เราอย่าเอากิเลสเข้า
 มากล่อมหัวใจ เตี้ยนี้เราจะเอาธรรมมากล่อมใจต่างหาก เราเชื่อธรรมเราไม่เชื่อกิเลส
 เราจะเอาแต่กิเลสมากล่อมเราเราก็เป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด มันกล่อมให้หลับสนิท

เอาแค่นี้ก่อน

พูดท้ายเทศน์

ธุดงค์วัตร ๑๓ เป็นอุปกรณ์สำคัญสนับสนุนในการบำเพ็ญ เช่น การไปเยี่ยมป่า
 ชำเข้าไปพิจารณา นั่นเป็นหลักภาวนาแท้ ๆ ไปเยี่ยมป่าเข้าไปทำไม ไปให้พิจารณาเรื่อง
 อนิจจัง ทุกข์ อนตตา อสุภะอสุภังเราไม่สามารถมองเห็น แม้ป่าช้าจะอยู่ในตัวของเราทุก
 ระยะเวลาเราก็ไม่สามารถมองเห็น จึงต้องให้ไปดูที่นั่น เพื่อจะเป็นสักขีพยานและน้อมเข้ามา
 สู่ตน

ต้องพิจารณาลงไปถึง ๆ เรื่องร่างกาย แล้วก็เหมือนไฟได้เชื้อ ปัญญาหยั่งลงไป
 ส่วนร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่งแล้วมันก็ติดต่อกันไปเรื่อย ๆ ชิมซาบไปทั่วสรรพางค์
 ร่างกาย เห็นแจ้งเห็นจริงตามหลักธรรมชาติของมัน และสิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับร่างกายนี้
 จะมีอะไร มันก็ชั้น ๕ เน้นมันเกี่ยวโยงกันอยู่นั่น พิจารณาเหล่านี้ตลอดทั่วถึง มันจะไม่

พุ่งเข้าถึงจิตอันเป็นรวงรังของกิเลสเป็นเชื้อกิเลสและทำลายกันได้ได้อย่างไร ธุดงค์ข้อนี้ เป็นธุดงค์ที่แก้กิเลสโดยตรง

นอกนั้นก็แก้กิเลส นั้นเป็นเครื่องหนุน เช่น อยู่ตามป่า รุกขมูล เป็นเครื่อง ส่งเสริมเป็นเครื่องอุดหนุน อัปโภคาส รุกขมูล เป็นเครื่องตัดกิเลสแต่ละประเภท ๆ ความหรรษา อยู่ตามรุกขมูลร่มไม้ อยู่ตามกระต๊อบ ในป่าในเขาซึ่งไม่มีสาระอะไร จิตใจ ก็ไม่ผูกพัน จิตใจก็ไม่ลุ่มลุ่ม ผิดกับที่กุฎิ ๆ เป็นตึกเป็นห้างเป็นไหน ๆ

พระผู้ตั้งใจถอดถอนกิเลส ก็ต้องเป็นพระแบบพระพุทธเจ้าทรงสอน เพราะ แบบที่ทรงสอนไว้นั้น เป็นแบบที่สอนแก้กิเลสโดยถ่ายเดียว ทุกแบบทุกฉบับทุกแห่งทุก มุมแห่งธรรมของพระพุทธเจ้า ไม่ได้ทรงสั่งสอนเพื่อสั่งสมกิเลส หากปฏิบัติตามนั้นแล้ว อะไรจะสวยงามยิ่งกว่าพระ ไม่มีอะไรสวยงามยิ่งกว่าพระ ไม่มีผู้ใดที่จะนำกราบไหว้ยิ่ง กว่าพระ ไม่มีผู้ใดที่จะนำเคารพนับถือหรือฟังเป็นฟังตายได้ยิ่งกว่าพระ เพราะพระเป็น ผู้สุจริตเต็มที เป็นเพศที่ไว้วางใจ และจิตใจเราก็ทำให้เป็นที่ไว้วางใจเราด้วย แล้วทำไม จะไว้วางใจคนอื่นไม่ได้

แต่ที่มันขัดมันแย้ง เกิดตำหนิตีเตียนกันทั่วโลกดินแดน ก็เพราะบวชมาแล้วไม่ ปฏิบัติตามหลักธรรมหลักวินัย ก้าวก่ายกัน ปีนเกลียวกับหลักธรรมหลักวินัย ซึ่งจะ เรียกว่าเป็นข้าศึกของธรรมวินัยในเพศแห่งนักบวชเราก็ได้ ความมั่งง่าย ความเอาตาม ชอบใจ ทีแรกก็เป็นอย่างนั้นเสียก่อน ต่อไปก็มึนชาไปหมดแล้วด้านไปหมด และเห็น การตามชอบใจ เลยเห็นเป็นความสะดวก เห็นเป็นอรรถเป็นธรรมไปเสียหมด กิเลส เลยกลายมาเป็นธรรมของคนคนนั้น ธรรมก็เลยกลายเป็นข้าศึกของคนคนนั้นไป นี่แหละเรื่องตัวเองทำ สร้างข้าศึกขึ้นมาแก้ตัว แล้วเป็นเหตุให้ถูกติฉินนินทาจากโลกทั่ว ๆ ไปก็เพราะเหตุนี้เอง

ถ้าเราปฏิบัติตามหลักธรรมหลักวินัยที่ทรงสั่งสอนไว้จริง ๆ แล้ว จะหาที่ตำหนิ ไม่ได้เลยไม่ว่าข้อใดแง่ใด เราจะโง่งจะฉลาดขอให้โง่งหรือฉลาดอยู่ในหลักธรรมหลักวินัย นี้เถอะ อย่าไปโง่งหรือฉลาดแบบแหวกแนวซึ่งเป็นเรื่องฆ่าตัวเองทั้งนั้น ทนสมัยไม่ ทนสมัย อะไรเป็นสมัย อะไรเป็นภัย สมัยไม่ได้เป็นภัย กิเลสต่างหากเป็นภัยที่หัวใจคน แก้สิ่งที่ตรงนั้น
